

כוונת האדם ביחס לקיום המצוות

הכוונה מתחלקת למצוות ולמעשים מוכרחים.

הכוונה במצוות היא לקיים מצוות הבורא ולעשות חפצו. הרמח"ל מסביר שבצעם יש כאן קיום חפצו יתברך בשני דרכים הנמשכים זה מזה: עשיית רצון ה', וקניית שלמות שהיא תולדת המצווה. למה החלוקה הזו? אין ספק שאנחנו לא עושים לה' טובה אלא מנסים להשתלם משלמותו. יש לנו תכלית אחת: להשיג את שלמות המצווה. מה החלוקה בין מעשה המצווה לתולדת מעשה המצווה, הרי כל מעשה המצווה הוא רק בשביל להשיג את השלמות?

הרמח"ל מסביר בהמשך הפרק שיש פעולות כמו עסק התורה, שהן השגת השלמות בעצמה - היות "משכיל ויודע אותי".

בלימוד שבו אדם משתלם בעצם ההשכלה, הרמח"ל לא היה מחלק את הכוונה לשניים. אבל, מעשה המצוות הן פעולות כחלק מתיקון העולם שלנו, מהכנתו לקבל את השלמות. לכן, כשאדם פועל מצווה, הוא לא רק פועל שלמות. הוא גם שותף לקב"ה בתיקון עולמו! אם אדם לובש ציצית, הוא מתקן את חיצוניות העולם והופך אותו ראוי יותר לשלמותו (סוד הלבושים). אי אפשר לומר שאדם רק פעל את תולדת המצווה, ודאי שהוא גם התקדש בשלמות שהמצווה הקנתה בו. אבל השלמות הזו נקנית על ידי מה שהוא לקח את העולם ותיקן אותו. הוא פעל פעולה בשלמות אלוקית! תרי"ג מצוות, חוץ מאמצעים לדבקות, הם גם מתקנים בעולם תיקון. קיום הציווי האלוקי להיות שותף איתו מוליד שלמות. יש כאן באמת שתי תכליות.

אנחנו לא רואים את המצוות רק כמצוות אנושיות או פעולות סתמיות שה' אומר לנו לעשות כדי שנקבל שכר. אלו פעולות תיקון בעולם, וזה קיום צו אלוקי שקושר אותנו במצווה ומשייך אותנו לשלמות. אי אפשר להתייחס לפעולת מצווה רק כאמצעי להולדת שלמות, הרי אין קשר בין נענוע לולב לשלמות שנולדת ממנו (יש קשר רעיוני, יום אחד בבין למה זה פועל תיקון בעולם). כשאדם משכיל, הוא דבק. אבל כשהוא מנענע לולב? מכל מקום, עשיית ציווי ה' קשר את האדם בתולדת המצווה, שהיא השלמות. ההבדל הוא בין דברים שעצם ההשגה שלהם היא שלמות, לבין דברים שהם אמצעים.

המצוות מוגדרות אמצעים, הן פעולות אמצעיות. כל פעולה שניתן להבחין בה בין האמצעי לתכלית, חייבת לעבור שני שלבים. זה לא שלב אחד בלבד.

דברים תכליתיים, שה' מאפשר לנו להחזיק בשלמותו, כמו מידות טובות, זה ממש דבקות בהארת הופעתו. זו מצווה תכליתית, שם הרמח"ל לא היה אומר שהאדם קיים את המצווה והוליד שלמות. כך זה גם בהשכלה וגם במידות טובות.

אבל כשאדם לובש ציצית הוא לובש בגד ומתקן אותו על ידי סוד הכנפות, והמצווה הזו, התיקון הזה בעולם, גם קושר אותו אל התכלית.

הכוונה מחולקת לשניים: הכניעה לצו ה', והרצון להשגת שלמותו. מצווה היא לא עצם ההשלמה הישיר, לכן ההתייחסות שונה. הכניעה לצו ה' היא מרצון להיות שותף איתו, להוביל את העולם לתיקון. (פה יהיה הבדל בין החסיד לשאינו חסיד. מי שלא חסיד רוצה לתקן את עצמו, החסיד רוצה לתקן את עולמו של הקב"ה.)

החסיד מביט תמיד על העולם מצד חפץ הפעולה האלוקית, שהיא מחוללת כל עוד היא לא מגיעה ליעדה. הוא תמיד רוצה שכבוד ה' יתגדל ולא יתמעט.

זו מעלת החסיד, שהוא מביט מצד הפועל ולא מצד המקבל, למרות שהוא יודע שהפועל פועל רק כדי שהמקבל יקבל.)

המצווה קודם מתקנת את העולם, היא לא סתם פעולה שקושרת אותי אל השלמות מיידית.

הרמח"ל מגדיר את עניין מעשה המצוות באופן שנשמע מאוד מסורבל. הרמח"ל תמיד אומר דברים חתוכים וקצרים, וכאן לא.

הוא מסביר שהשלב הראשון במצווה הוא ההתקרבות, לפי זה אדם משיג את הארת הפנים, ולפי זה את השלמות.

למה הוא לא אומר בצורה פשוטה שכל מצווה שאדם עושה מביא לו שלמות?

התשובה היא כמו שאמרנו. המצוות קשורות למערכת העולם החיצוני שאני פועל בה. כשאני לוקח עור בהמה גסה וכותב עליה את שם ה', אני פועל תיקון במציאות. השלב הראשון הוא התקרבות, לקחתי בהמה וקרבתני אותה קרבן לה'. אי אפשר לומר שהחזקתי באופן ישיר בשלמות, יש פה פעולת תיקון. אבל, הפעולה הזו, שעשיתי את צו ה', בזה השגתי את אור פניו. יצאתי ממצב ההסתר וקיבלתי הארת פנים, והארת הפנים הזו משלימה אותי.

יש כאן באמת שלבים, לכן הרמח"ל מחלק את הדברים באופן מפורט כזה. זו לא השתלמות בלבד, אלא השתלמות שבאה אחרי קיום המצווה.

המטרה היא ודאי ההשתלמות, אם אדם הראשון לא היה חוטא יכול להיות שהמצוות המעשיות היו מקבלות אופי שונה לחלוטין, שכל התיקון היה נעשה אחרת. בתנאים שלנו, אנחנו עובדים בכל המישורים. אחד מהמרכזיים הוא תיקון העולם שנתקלקל על ידי תרי"ג המצוות המעשיות.

ישנה כוונה תכליתית וישנה כוונה מעשית. התכלית היא ודאי להשתלם, אבל בשעה שאדם מקיים מצווה הוא מודע שהוא מקיים כמה פעולות: בשעת קיום המצווה אתה חייב להתנהג כמצווה ועושה, להיכנע לצו ולפרטיו.

אתה לא יכול לומר שהבנת את הנושא התכליתי והפרטים לא כל כך משנים.

לא! אתה פועל בתיקון המציאות, היא צריכה תיקון. לכן אל תזייף בפרטי ודקדוקי המצווה!

אתה לא יכול להסתכל רק אל התכלית הסופית, אי אפשר לומר שהעיקר הלב.

זה מעשה מאוד מדויק שקשור לתיקון העולם.

כמו שבכל חוקי העולם עובדים לפי הסדר, כך גם פה - אתה חייב לדייק!

הכוונה הראשונה היא לקיים את מצוות ה'. היא ודאי לא עברו ולא עבורי, אלא עבור הכנת העולם כדי שכולנו יחד נזכה לשלמותו.

אדם לא יכול לדלג על הכוונה הראשונה, הוא לא יכול ליטול לולב כדי להתקרב אל ה'. הוא קודם כל מקיים את מצוות בוראו, ולמצווה יש כללים. כדי להיות שותף לקב"ה יש צורך ליטול את הלולב בכל פרטיו ודקדוקיו. אי אפשר לכוון בלי לעבור את השלב הזה.

אנחנו נבחרנו להיות עבדים, לשעבד את הכוחות החיצוניים אל התכלית הכי שלמה. אני רוצה להיות שותף להבאת השלמות לעולם, לכן אני מקבל עלי עול מלכות שמים - הכוונה הכללית שבשבילה העולם נברא. קבלת עול מצוות זו הכוונה האמצעית כדי להגיע לשם, איך אני מתקשר עם הצו בעצמו.

האם לא יותר נכון שאדם קודם כל יחשוב על עצמו, מצד שזו נקודה יותר פשוטה ואנושית?

השלב הראשון, תיקון העולם, זו לא כוונת החסיד. זו עצם האמירה שהטילו עליו תפקיד. אנחנו לא מדברים על ראיית כבוד ה' בעולמו.

מצווה היא לא פעולה רוחנית להשגת שלמות מופשטת. ציון אותי לתקן את עצמי על ידי המצוות, לתקן את חיצוניותי על ידי מצוות ציצית. הפעולה משנה מאוד, יש כאן אחריות, סדר וציון מדויקים. זה צריך לבוא כחלק מכוונת המצווה. אם נדלג על הכוונה הזו, המעשה לא יעשה בצורה נכונה.

אדם קודם כל מכוון לקיים את המצווה, שזה מתקן את עצמו ואת הבריאה, כי הוא מצווה לתקן את העולם. יש לו תפקיד שהוא אחראי למלא, זה נקרא צו אלוהי. את זה הוא עושה עבור התכלית הסופית שהיא שלמות.

לא קיימת מצווה רק כדי להשיג שלמות, זה אומר שאתה לא מתייחס אל הפעולה במספיק רצינות. בסוף לא נבין את התפקיד שקיבלנו, זה יראה מופשט מידי.

כל מי שמדבר יותר מדי על הרעיון, זה כובש בסוף את החוקיות. ככה זה.

אם אדל רואה את המצווה רק כאמצעי לרעיונות תכליתיים, אז הוא תופס את המצווה כלא משמעותית כל כך. הרמח"ל מסביר איך מבנה המצווה: היא מתקנת באדם ובעולם תיקון בעצם, לכן יש להתייחס לזה באחריות.

רק התיקון הזה מאפשר את ההשתלמות מאור המצווה. ללא תיקון, גם שלמותו יתברך לא תוכל לחול עליך כראוי.

זה חינוך אמיתי. צריך להתייחס אל המצוות כאל דבר בעצם, זו הכוונה ב"תיקון העולם".

מצווה היא לא פעולה כללית רעיונית, אלא פעולה שאלמלא היה העולם נעשה חסר. יש כאן ממש חינוך לאחריות.

הכוונה היא לפי ערך. אי אפשר לומר שמי שאוכל מעט סוכר יותר מהצורך הבסיסי שלו עובר עבירה. הכוונה היא שמטרתו הכללית לא תהיה להשתמש בגוף כאמצעי להנאה בלבד אלא בשביל המטרה, וודאי שהוא שוקל גם את העניין הזה.

הרמח"ל אומר כאן שאדם שמכוון אל המטרה האמיתית, משתלם על ידי השימוש בצרכי הגוף, ממש כמו שהמצווה משלימות אותו!

אם אנחנו יודעים שקיבלנו תפקיד להעמיד את עצמנו ואת העולם לנצחיות, אין הבדל אם אדם פועל בהנחת רוח ה' בעולם מצד תיקון הפנימיות, או אם הוא עוסק בתיקון החיצוניות.

תן דעתך שלא תחריב את עולמי - תעמיד את העולם שלי בשלמותו, בצורה הכי מאוזנת ונכונה. הגוף הוא לא אמצעי במקרה אלא הוא חלק בלתי נפרד משלמות העולם. הוא אמור להיות מואר משלמות הנשמה ומזוכך על ידיה לנצח, תיקון הגוף לא פחות חשוב מבחינת התכלית.

אלא, שמבחינת הפרופורציה, צריך לכל דבר יעמוד במקום. הדברים צריכים להעשות בכיוון נכון.

אדם לא צריך להיות במודעות תמידית לדבר, רק בשעה שהוא קובע עתים לכוון את עצמו אל המטרה. זה מה שהרמח"ל מתכוון שנקבע עתים ושעות לזה במסילת ישרים. הוא לא מתכוון לחשבון נפש, אלא לעיסוק מתמיד בתכלית הבריאה, במטרה הסופית. זה ממילא משפיע על הכל, זה מתקן את הכל. אדם שמברך אחרי המזון, זה מתקן את כל מה שהוא אכל. אדם שעמד בתפילה וביקש את צרכיו, כל הצרכים שהוא יפעל בהם ימשכו אחרי המטרה.

כמובן, יש צורך לראות את התפילה בעוצמה האמיתית שלה, לא בבקשת צרכים. אדם מכוון שם את עצמו אל המטרה, זה תיקון כולל, לא נקודתי.

אדם לא יכול לפעול נקודתית, לא יכול לברך ברכת הנהנים ומרגיש ייסורי מצפון על שהוא בא להנות. זה לא תקין!

בשעה שהוא אוכל, ודאי יהנה וישמח. התיקון הוא מה חופף על חייו, לאיפה השמחה הזו מובילה. אסור שזה יהיה מלאכותי. אם זה בנוי על מערכת אמיתית זה מתיישב.

אסור לנו לשקר את עצמנו ולהביא מנטרות, אנחנו צריכים להיות מכוונים.

נתנו לנו תחנות כיוון שלוש פעמים ביום, והתורה שאדם קובע לה עתים היא עוד כיוון, כיוון עיקרי. העיקר שהדברים יהיו משכנעים, שהדרך תהיה צלולה לאדם, שהוא יכול לסדר לאן הוא רוצה להגיע. כמה שאנחנו מקיפים ומדברים יותר על הסוגיות האלה, אדם יותר מכוון.

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.